अस्यकथनस्यप्रस्तुतोपयोगमाह एवमिति मनसःकथंभेदनिमित्तोभ्रमःस्यात् जातोवाकथंहृदितिष्ठेत् ॥२७॥ उपसंहरति एषइति प्रत्यक्षमिव येनेदंदर्शितंतत्त्वमात्मनः सांख्यप्रख्यानतस्तस्मैहरयेगुरवेनमः ॥ २८ ॥ इत्येकादशेटीकायांचतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥७॥ पंचविंशेस्वनैर्गुण्यप्रतिपत्त्यैनिरूप्यते चित्तप्रभवसत्त्वादिगुणवृत्तिरनेकधा ॥ १ ॥ प्रकृतिपुरुषविवेकज्ञानवतोऽपियावत्प्रयत्नविशेषेणगुणत्रय वृत्तिजयोनस्यात् नतावत्द्वंद्वोपरमःअतस्तज्जयोपायगुणवृत्तिनिरूपणार्थमाह गुणानामिति सहमिश्रीभूयवर्तमानाःसमिश्राः नसमिश्राः असमिश्रास्तेषांविभक्तानांगुणानांमध्येयेनगुणेनयथायादृशोभवेत्तदिदंकथयतोमत्तोनिबोधेत्यर्थः ॥१॥ तत्रसत्ववृत्तीराह शमइति ईक्षाविवेकः तपः स्वधर्मवर्तित्वम् स्मृतिःपूर्वापरानुसंधानम् तुष्टिर्यथालाभसंतोषः त्यागोव्ययशीलता अस्पृहाविषयेषुवैराग्यम् श्रद्धाआस्तिक्यंगुर्वादिषु ह्रीः अ

एवमन्वीक्षमाणस्यकथंवैकल्पिकोभ्रमः॥ मनसोहृदितिष्ठेतव्योम्नीवार्कोदयेतमः॥२७॥एषसांख्यविधिः प्रोक्तःसंशयग्रंथिभेदनः॥प्रतिलोमानुलोमाभ्यांपरावरदृशामया॥ २८ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेचतुर्विंशोऽध्यायः॥ २४॥ ॥७॥ ॥७॥ श्रीभगवानुवाच गुणानामसमिश्राणांपुमान्येनयथाभवेत्॥ तन्मेपुरुषवर्येदमुपधारयशंसतः ॥ १ ॥ शमोदमस्तितिक्षेक्षातपःसत्यंदयाःस्मृतिः ॥ तुष्टिस्त्यागोऽस्पृहाश्रद्धाह्रीर्दयादिःस्वनिर्वृतिः ॥ २ ॥ कामईहामदस्तृष्णास्तंभआशीर्भिदासुखम्॥ मदोत्साहोयशःप्रीतिर्हास्यंवीर्यंबलोद्यमः ॥ ३ ॥ क्रोधोलोभोऽनृतंहिंसायाञ्चादंभःक्लमःकलिः॥ शोकमोहौविषादार्तीनिद्राशाभीरनुद्यमः॥ ४ ॥

नुचितेकर्मणिलज्जातेषामनवलोकनम् दयादानम् दयदानगतिरक्षणेष्वितिस्मरणात् आदिशब्देनार्जवविनयादि स्वनिर्वृतिः आत्मरतिः ॥ २ ॥ रजसोवृत्तीराह कामोभिलाषःस्वर्गादि ईहाव्यापारःयज्ञादिः मदोदर्पः तृष्णालाभेसत्यप्यसंतोषः स्तंभोगर्वः आशीःधनाद्यभिलाषेणदेवतादिप्रार्थनम् भिदाअहमन्यइतिभेदबुद्धिः सुखंविषयभोगः मदोत्सहः मदेनयुद्धाद्यभिनिवेशः यशःप्रीतिःस्तुतिप्रियता हास्यमुपहासः वीर्यंप्रभावाविष्कारः बलेनोद्यमःन्यायेनोद्यमः सात्विकएव॥ ३॥तमोवृत्तीराह क्रोधइति क्रोधअसहिष्णुता लोभोव्ययपराङ्मुखता क्लमःश्रमः कलिःकलहः शोकमोहौ अनुशोचनं भ्रमश्च विषादार्त्ती दुःखंदैन्यंच निद्रातंद्रा आशामेइदंभविष्यतीत्यन्वीक्षा भीर्भयम् अनुद्यमोजाड्यम् ॥ ४ ॥